

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Fotórészlet felhasználása új szerzői mű létrehozásához

Ügyszám: SZJSZT 40/07.

A Fővárosi Bíróság által feltett kérdések:

1. Határozottan megállapítható-e az, hogy az I. rendű felperes által tervezett honlap, illetőleg a felperes által készített és megjelentetett nyelvkönyv borítója – a 11. sorszámú jegyzőkönyv F/11/3. szám alatt csatolt – a fotóügynökségtől beszerzett kép felhasználásával készült-e el, vagy sem?

2. Amennyiben a kép felhasználásával készült el az I. rendű felperes által összeállított honlapon is szereplő ábra, illetőleg a nyelvkönyv borítója, az ehhez képest önálló, eredeti, szerzői jogi védelmet élvező alkotásnak minősül-e, vagy sem?

3. Az alperes által forgalmazott termék csomagolóanyaga, amely a kereseti kérelemnek a tárgya, mennyiben hasonlít, illetőleg mennyiben különbözik az I. rendű felperes által tervezett borítótól, illetőleg a honlapon felhasznált képtől, a felperesi, illetőleg az alperesi anyag végleges elkészültének időpontjában?

4. Készülhetett-e az alperes által felhasznált csomagoló anyag az I. rendű felperes által összeállított honlaphoz tartozó képi anyag alapján?

5. Kizárható-e az a feltételezés, hogy az I. rendű felperes által tervezett ábrával egyidejűleg – hozzávetőleg hasonló időpontban – tervezték meg az alperes árujához sérelmezett csomagoló anyagot?

6. Megállapítható-e, hogy az alperesi termékcsalád minden egyes darabjához készített csomagolóanyag terve egy egységes koncepció része volt, és körvonalazható-e az, hogy a koncepciónak melyek voltak a lényeges motívumai, elemei?

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Ad 1. E kérdés megválaszolásánál figyelemmel kell lenni Sz. N. II. rendű felperes nyilatkozatára, amely szerint férjével, T. P. I. rendű felperessel a „pink hajú nő/Laureen MArch” képet 2005-ben megvásárolták az A. Kft. G. Fotóügynökségétől, amelyet felhasználtak a nyelvkönyv borítójához. Ezt az állítást a per folyamán az alperes sem vitatta. Az eljáró tanács álláspontja szerint az F/11/3. szám alatt becsatolt eredeti fotó és az 5 perc angol nyelvtan című, 2005-ös kiadású könyv borítóján felhasznált fotó igen feltűnő eltéréseket mutat, amelyek egyértelműen arra utalnak, hogy a két képen látható női arc nem ugyanannak a nőnek az arca és az ehhez járuló alkotói megformálás is jelentősen eltér. A nyelvkönyv borítóján szereplő nő haja látszik, míg a másik alakon egyáltalán nem látható haj; a nyelvkönyv borítóján a nő szemöldöke jóval íveltebb, visszahajlik, míg a másik nő szemöldöke meredeken felfelé irányul; a nyelvkönyv borítóján szereplő nő orra is teljesen más alakú: ennek az arcnak az orrlyukai látszanak, a másik arcon ez nem látható; a nyelvkönyv borítóján szereplő nő arcán ugyan csak elmosódva, de jóval kevésbé telt ajkak láthatók, mint a másik fotón. Végül a könyvborítón szereplő arc jóval visszafogottabban, púderrózsaszínnel sminkelt, természetesebb hatást kelt, a másik arc egyértelműen művészi

céllal, határozottan lilába hajló és ezüstös/fehér árnyalatokkal van színezve, és az alsó szempillákon egy gyöngy alakú, nyilvánvalóan az alkotó által elhelyezett, mesterséges könnycsepp látható. Nem túlzás azt állítani, hogy a két kép között összesen a szem zöld színe közös, illetve az, hogy mindkettőn egy-egy női arc (részlete) látható.

Mindezekből következően az eredeti fotó konkrét, szerzői jogi értelemben vett felhasználása a könyvborítóban nem kimutatható, legfeljebb ihletként: a képen nem ugyanannak a nőnek az arca látható, teljesen eltérő színezéssel, nem ugyanabban a kiterjedésben jelenik meg, mint a borítón. A borító és az F/11/3. szám alatt becsatolt fotó közötti hasonlóságként csak a színvilág távoli rokonsága és a női arc, mint eszköz használata állapítható meg. Az ihletként való hasznosítás ugyanakkor nem szerzői jogi kategória, a művek (és az alkotók) ilyen szintű egymásra hatása a kultúra fejlődésének azon jelensége, amelyhez – az alkotás szabadságának megőrzése érdekében – nem társul felhasználási engedélykérési kötelezettség, és ennek elmaradása esetén nem valósul meg szerzői jogsérelem sem.

Ad 2. Az, hogy a honlapon szereplő ábra, illetve a nyelvkönyv borítója önálló, eredeti, szerzői jogi védelmet élvező alkotásnak tekintendők-e, attól függetlenül megítélendő kérdés, hogy az F/11/3. szám alatt becsatolt kép szerzői jogilag is releváns felhasználásával készült-e vagy sem.

Az eljáró tanács álláspontja szerint a nyelvkönyv borítója annyiban mutat egyéni-eredeti jelleget, hogy egy női arc előtt szerepel a felirat, amely visszatükrözi az arc domináns színeit: a zöld szemet és a rózsaszín sminket. Egyebekben azonban a borító olyan, a könyvborító-tervezésben ismert sablonokat használ, amelyek nem a tervező egyéni-eredeti alkotótevékenysége eredményeként jöttek létre, ezeken nincs a tervezőnek szerzői joga: ilyenek az elűtő sárga színnel rátett keresztfelirat az eladott példányszámról, továbbá a függőleges sáv használata az adott kötet tartalmának meghatározására. Ilyen sablonszerű megoldás az is, hogy a borító felső részén eltérő betűtípussal és mérettel szerepel a szerző neve és a borító alsó részét teljesen betöltve került elhelyezésre a cím.

A honlap csatolt oldala az eljáró tanács megítélése szerint nem áll szerzői jogi védelem alatt: ez egyértelműen és kizárólag olyan sablonos megoldásokat alkalmaz, amelyek bármely honlapon megtalálhatók: emiatt önálló szerzői jogi védelem e tekintetben nem állapítható meg.

Ebből következően amennyiben az 1. kérdésre igen lenne a válasz, akkor a tankönyvborító és az eredeti kép között lehetne átdolgozásról beszélni, mivel azonban az alapkép és a borító között közvetlen kapcsolat nem mutatható ki, ezért a könyvborító az eredeti képtől teljesen függetlenül áll önálló szerzői jogi védelem alatt. A honlap tekintetében szintén megáll az a megállapítás, hogy az eredeti kép és a honlap között nincs közvetlen kapcsolat, de itt az is megállapítható, hogy maga a honlap sem áll szerzői jogi védelem alatt, mivel hiányoznak az egyéni-eredeti alkotás kritériumai.

Ad 3. A csomagolóanyag és a borító egymástól jól elkülöníthető sajátosságokkal bír: míg a borítón egy női arc látható, a csomagoláson csak egy szem, amely feltételezhetően női szem; a borítón a szem zöld színe visszajön a feliratban is, a csomagoláson a szem színei közül (fehér és zöld) csak a fehér köszön vissza a feliratban: ott csak rózsaszín és a Magnum védjegy barna-fehér színe jelenik meg. Itt is megfigyelhető a sminkelésben való erőteljes eltérés: a borító szolid rózsaszín sminkje és a csomagoló igen erősen eltúlzott fehér sminkje között. A fehér egyébként ebben az esetben a fehér-csoki belső bevonatra is utal. Lényeges és érdemi

különbség továbbá a csomagolás gyöngyszerű könnyecseppje az alsó szempillákon, továbbá az, hogy a pupillában egyértelműen kivehető módon egy emberi alak tükröződik. E két sajátosság a borítóról teljes mértékben hiányzik.

Ugyanezek a különbségek megfelelően megállapíthatók akkor is, ha csak a két szemet vizsgáljuk.

Ad 4. Az eljáró tanács álláspontja szerint az 1-3. kérdésekre adott válaszok alapján kizárható, hogy csomagolóanyag a borító vagy a honlap fotója alapján készült volna (mivel az 1. kérdésre adott válasz alapján ez tekinthető a „felperes által összeállított honlaphoz tartozó képi anyagnak” és nem az F/11/3. számon becsatolt kép). Ezek között csak annyi azonosság áll fenn (zöld női szem és rózsaszín kiegészítő színek), amely alapján még csak nem is valószínűsíthető az, hogy a csomagoló anyag a borító vagy a honlap alapján készült volna.

Még ha az alperes esetleg látta, ismerte is a felperesi honlap képi anyagát, akkor is legfeljebb ihlet-szerű viszony állapítható meg a honlap/borító és a csomagolóanyag között, mivel az eltérések itt is túlnyomó többségben vannak.

Ad 5. Elméletileg nem lehet kizárni a (megközelítőleg) egyidejű alkotást, a szerzői jog nem zárja ki az egyidőben létrejött azonos alkotások párhuzamos védelmét. (A világviszonylatban mért újdonság ennek az oltalmi formának nem feltétele.) Meg kell jegyezni azonban, hogy a jelen eset ettől a helyzettől távol áll: az alkotás időbeli egybeesése feltételezhető, ugyanakkor messze nem azonos művek jöttek létre, hanem egy viszonylag kézenfekvő színösszeállítás (talán a szemszínek között a legfeltűnőbb, leginkább figyelemfelhívó szín, a zöld, és egy jellemzően feminin szín, a rózsaszín) alkalmazásából egymástól érdemben eltérő művek születtek.

Ad 6. Az alperesi termékcsalád darabjaihoz készített 5 elemű csomagolóanyag terve egyértelműen egységes koncepciót tükröz, amellyel azt az üzenetet kívánta eljuttatni a gyártó a fogyasztókhoz, hogy a terméke valamennyi érzékre (látásra, hallásra, tapintásra, ízlelésre, szaglásra) hatással van, és ennek megfelelő érzékszerveket jelenített meg a csomagoló anyagon. (Itt megjegyezhető az is, hogy a felperesi könyvborítón, illetve a honlapon csak jóval áttételesebb szerepe, üzenete lehet a női arcnak, illetve a zöld szemnek. A női arccal a tanulókhöz eljuttatni kívánt konkrét üzenetet egyébként a felperes sehol sem jelölte meg a peres iratokban.) Az ötös szám szintén valamennyi csomagoláson megjelenik, utalva az érzékek számára. Valamennyi csomagoláson egy-egy érzékszerv látható – többségében nem teljes terjedelmében ábrázolva. Figyelembe véve azt is, hogy a Magnum jégkrémet a kampányhoz kapcsolódó reklámfilmekben a női csábítás egyik eszközeként is reprezentálták, ezért nyilvánvaló az is, hogy a színvilágot is a nőies színek uralják (ami például indokolja a rózsaszín dominanciáját). Meg kell jegyezni itt, hogy a zöld szemnek ebben a koncepcióban kisebb a jelentősége, ami abból is látszik, hogy a szín nem köszön vissza a szöveges feliratok színében, továbbá hogy a reklámfilmben a szereplő nő szeme sem zöld, hanem sötétbarna színű. Mindebből pedig jól érzékelhető, hogy az alperesi koncepcióban a színek jelentősége is egészen más, mint a felperesi borítón, illetve honlapon, amiből szintén arra lehet következtetni, hogy itt inkább véletlenszerű egybeesésről van szó, mint tudatos átvételről.

Összefoglalóan az eljáró tanács megállapítja, hogy

Ad 1. A felperes által tervezett honlap, illetőleg a felperes által készített és megjelentetett nyelvkönyv borítója létrehozásához a becsatolt kép legfeljebb ihletként szolgált, annak szerzői

jogilag értelmezhető felhasználása nem valósult meg.

Ad 2. A borító egyéni-eredeti alkotásnak tekinthető, azonban nem tekinthető a becsatolt fotó átdolgozásának, mivel a kettő közti hasonlóságok az 1. pontban adott válasz értelmében olyan jelentősek, hogy nem lehet megállapítani az ilyen mértékű alkalmazást. A honlap azonban a honlapszerkesztésben alkalmazott, sablonos elemekből áll, amely nem tekinthető egyéni-eredeti alkotótevékenység eredményének, így nem áll szerzői jogi védelem alatt. Ilyen módon ennek esetében nem lehet vizsgálni azt sem, hogy felperes felhasználta-e az eredeti képet (de erre is tagadó választ kellene adni).

Ad. 3. Az alperes által forgalmazott termék csomagolóanyaga és az I. rendű felperes által tervezett borító jellemző vonásai túlnyomó részében különböznek egymástól, azok között legfeljebb véletlenszerűnek minősíthető egybeesések állapíthatók meg.

Ad 4. A borító/honlap és a csomagolóanyag között csak annyi azonosság áll fenn (zöld női szem és rózsaszín kiegészítő színek), amely alapján még csak nem is valószínűsíthető az, hogy a csomagoló anyag a borító vagy a honlap alapján készült volna.

Ad. 5. Elméletileg nem lehet kizárni a (megközelítőleg) egyidejű alkotást, a szerzői jog nem zárja ki az egyidőben létrejött azonos alkotások párhuzamos védelmét. Ez azonban a jelen esetben nem forog fenn.

Ad 6. Az alperesi termékcsalád darabjaihoz készített 5 elemű csomagolóanyag terve egyértelműben egységes koncepciót tükröz, amellyel azt az üzenetet kívánta eljuttatni a gyártó a fogyasztókhoz, hogy a terméke valamennyi érzékre (látásra, hallásra, tapintásra, ízlelésre, szaglásra) hatással van, és ennek megfelelő érzékszerveket jelenített meg a csomagoló anyagon.

Budapest, 2008. április 3.

Dr. Sarkady Ildikó
a tanács elnöke

Dr. Gyenge Anikó
a tanács előadó tagja

Miticzky Gábor
a tanács szavazó tagja